

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

Direcció, Redacció y Administració
Travessia de la Rambla, n.º 12
 SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell	2 rals al mes.
Fora	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »

Anuncis á preus convencionals.

LA FESTA DEL CENTRE CATALÁ

Tal com l'esperavam, tal ha sigut l'aniversari que de sa fundació celebrá'l dissapte y diumenge passat lo *Centre Catalá* d'aquesta ciutat. Com haviam anunciat en nostre últim número, una numerosa comissió de Catalanistas que ab diferents representacions vingueren de Barcelona á estrenyer lo llas que fá un any nuáren, fou rebuda á dos quarts de vuyt del vespre en la estació del Ferro-carril, ab verdader entussiasme per la Junta del Centre.

Destinat lo Teatro Principal pera celebrar la vetllada, y convenienment disposat pera la mateixa, una vegada oberta la sessió per lo President don Anton de P. Capmany, lo Secretari don Modest Durán y Folguera llegí la corresponent memoria, en la que ressenyá los actes portats á cap per la Associació y 'ls proposits de que segueix animada pera 'l logro de las aspiracions que motivaren sa fundació.

Acte seguit lo Sr. Capmany doná lectura á son discurs de presidencia redactat ab valents y erudits párrafos detallant l'estat de postració de nostre pays, las causas influyentas del mateix y 'ls remeys únichs que poden evitar la cayguda total de nostra Pátria. Reconegué com á font de prosperitat pera l'industria la prosperitat de la agricultura y remarcá especialment en son treball, l'espantosa crísis per la que aquesta atrevessa y á qual solució es precis atendre per allunyar los mals que 'ns afligeixen.

A continuació va ser llegida una poesia de Mossen Jacinto Verdager dedicada á don Marian Aguiló ab lo titol de *Davant d' un mapa*.

Don Pau Sans y Guitart, President de la *Lliga de Catalunya* llegí sa composició en vers *En lo turó de Moncada*, seguint don Joseph

Calonge, sacerdot de las Escuelas Pías, ab la lectura d' una oda *A la Pàtria*.

A continuació va pendrer la paraula don Ferrán Alsina, qui després de comparar la sessió que allí's celebrava á la reunió que te lloch entre familia quant per assumptos importants son cridats á la casa payral los membres que la componen, indicá que l' objecte d' aquella no era altre que 'l de ajuntar cors, voluntats y desitjos pera aconseguir ab tal unió lo terme que anhelém. Al recordar lo trist present en que 'ns veyém sumits, afirmá que no reconeixía altre origen que la capital d' Espanya, aduhint las lleys que 'ns imposa y 'ls ruinosos tractats que firma; d' aquets últims tant se 'n condol lo treballador com l' amo—continuá—y si l' estat d' avuy del primer lo comparém al de ahir, allá hont hi havia 'l confortable llit, trobém avuy quatre pallas; ahont la taula ben parada, apenas si dos posts mal ajuntadas y en lo calaix del pá l' abundancia ha fugit restanthi tan sols pobres rosegons demunt papers plens de negra retórica castellana; papers d' enganyosa comprensió per qui 'ls llegeix, prometentse falsas prerogativas may donadas, drets may adjudicats y proteccionisme de paraula. Per iguals causas lo segon, lluny de trobar lo descans en lo treball y la pau en l' obligació, viu sempre baix lo pes de l' inquietut per sos interessos constantment amenassats y per lo pervindre de l' industria cada dia en nostre pàtria mes en perill posada. Demostrá no ténir altre fonament la aparent desavinensa entre 'l capital y 'l trevall que la paralisació de feynas per un cantó y principalment per las divisions provocadas alevosament per quants fins avuy han vingut enganyantnos ab sas doctrinas, únich medi que tenian pera portarnos al fatal lloch ahont nos trobém. Fetas després algunas consideracions referents al passat de Catalunya, terminá 'l Sr. Alsina oferintse no per dirigirlos hi com allavors sa amistosa paraula, sinó per coadjuvar ab son esfors material per anar en busca dels remeys que 's necessitan sempre que son esfors se considerés profitós.

Acabat eix discurs fou llegida la poesia de don Àngel Guimerá, qu' avuy publiquem, que 's titula *¡Vá!...*; don Jaume Novellas de Molins llegí la seva *A la Pàtria*; don Joan Freixa y Cos llegí la titulada *Las dos hermitas* y don Bonaventura Bassegoda la *¡Quinze anys!*

Don Narcís Verdaguer y Callis, president del *Centre Escolar Catalanista* va dirigir la paraula al públich en general y en particular al jovent de Sabadell, dihent que si l' amor al trevall y 'l talent pràctic distingian á nostra terra, per tals manifestacions be podia posarse á Sabadell com á un dels primers en la mateixa. Mencioná la impressió agradable rebuda al posar per primera vegada los peus en aquesta població industrial, haventli fet l' efecte d' un jardí plé de gemats

fruyts y quals xemeneys assi y allá escampadas semblavan signant lo cel dirigirhi l' incens del trevall. Després de estendrer en l' indicació de las causas de nostre defalliment y venint á parar entre ellas al cambi del carácter del antich catalá, instá á la joventut sabadellenca pera que procurés obtenir aquesta regeneració que tant nos precisa y poguer ab ella anar á la propagació de las doctrinas catalanistas y obtenir d' ellas lo fruyt que porta dins sa sava la felicitat de nostra Pátria.

Don Joaquim Riera y Bertrán llegí acte seguit sa bella poesia *La Aranya* seguint don Manel Ribot y Serra ab la de sa composició *Lo Consell de Cent* y don Joseph Got y Anguera ab la que 's titula *La Esclava*.

L' lltre. Canonge don Jaume Collell, director de la *Veu de Montserrat*, comensá son discurs ab consideracions sobre 'l catalanisme en general y aludint en particular als actes catalanistas de Sabadell, manifestá la alegría que omplía son cor al veurer l' ardidesa ab que aquestos eran portats casi tots á cap, y al entrar al esbrinament de lo que perjudica d' una manera directa á una població ó comarca hi trobá la falsa acusació per part de nostres enemichs; la mala fé en general dels partits polítichs y per lo tant de sos representants y per últim la enveja y gelosía que constantment ha despertat á nostres contraris la prosperitat relativa que fins avuy ha disfrutat Catalunya. A via d' acompanyament á sa argumentació, citá lo calificatiu que 's dona d' exaltats ó visionaris als iniciadors del moviment literari, sent aixis que nostra literatura si realment no ha passat molt enllá del Ebro, ha sapigut trobar distinguits llocs en tot lo restant del mon: fen avinenta la facilitat ab que los sistemas polítichs d' Espanya passen de la monarquia á la república ab molta infantería, caballería y artillería, pera tornar á demanar aquella, y per últim citá las següents paraulas que ell mateix va sentir al passar de vespre ab lo tren per devant de Sabadell, en boca d' un del viatgers ab que anava: *Esos egoistas catalanes siempre se quejan y aún trabajan de noche*. Terminá son discurs signant al *Centre Catalá* de Sabadell, com la guia de conducta á seguir pera lograr lo bé y la reedificació dels interessos de la comarca y després de remarcar la precisa necessitat de ser sorts als embaucadors polítichs dels partits madrilenys, recomaná lo trevall actíu en pró de las ideas de nostra causa.

Per últim y després que 'l Sr. Vilarrubí hagué donat las grácias á la distingida concurrencia y als Srs. que havian pres part á la vetllada, ab quin motiu s' estengué fent un eloqüent discurs demostrant ab arguments de válua l' importancia de las ideas regionalistas y 'l vol que han pres en lo transcurs de pochys anys, lo Sr. Capmany doná per terminat l' acte.

Los concurrents á la festa manifestaren ab verdaderas mostrás d' aprobació y ab los aplausos prodigats als disertants y poetas que havian coadjuvat á la festa, adherirse á las ideas emesas y per lo tant als actes que ab aplauso de tots los catalanistas ve efectuant lo nostre *Centre Catalá*.

No estigué menos animat que la vetllada, lo dinar organísat en obsequi als diferents representants y reconeguts catalanistas que honraren ab sa presencia la festa del dissapte; disposat en la casa propera al Santuari de la Salut, ahont varem dirigirnos sortint de Sabadell á las onze del matí, baixarem al arribarhi á la font del mateix nom en qual punt y al costat mateix del lloch d' ahont brolla l' aygua, colocats tots los expedicionaris en convenient grupo, don Heribert Mariezcurrena conegut retratista de Barcelona, tragué una fotografia del mateix.

Arribada l' hora de pendrer assiento en la taula que 's pará dins una sala de la casa anteriorment citada essent prop de setanta los comensals, al destaparse 'l vi escumós de San Sadurní, lo Secretari del *Centre* don Modest Durán doná compte de duas comunicacions rebudas adherintse á la solemnitat que 's celebrava, sent la una de don Bernat Torroja en nom dels catalanistas de Reus, y d' altre del conegut propagandista don Francisco Flós y Calcat.

Lo senyor Capmany digue haver rebut un telégrama del *Centre Catalanista* de Capellades, indicant no haverhi pogut enviar representació del mateix, adherintse de tot cor á la festa.

Don Pau Sans y Guitart després de algunas observacions referents á la marxa del Catalanisme que 'l conduhiren á afirmar que 'l *Centre* de Sabadell ab sa actitud havía pres gran part á la constitució de la *Lliga de Catalunya*, com á president de la mateixa brindá pera que aquesta germanó é igualtat de miras se refermessin cada dia mes entre 'ls verdaders catalans.

Lo senyor Riera y Bertrán aludint primer á la font avans visitada, després al progrés industrial de Sabadell y per últim á la fermesa del *Centre Catalá*, vingué á dir que constituhan las tres fonts de riquesa d' una comarca representant respectivament la vida natural, material y moral de la mateixa á qual prosperitat es necessari dirigir nostres esforços y per qual desenrotllo terminá brindant.

Lo Reverent Canonge de Vich don Jaume Collell, elogiant la institució de las Escuelas Pías per sa conducta sempre en favor de nostre Pátria, brindá per los PP. Escolapis, allí presents y fent constar lo beneficiós que per lo Catalanisme sería lo fet de que 'l clero catalá usés pera sas manifestacions la nostra parla, ja que ella es la que ab

mes forsa nos arriba al cor; acabá son parlament desitjant la prosperitat de Sabadell.

A continuació don Ferrán Alsina condolguentse del trist present de nostra terra y manifestant que á pesar de anomenar ab lo títol de *fiesta* aquella reunió, ell no l' apreciava com á tal tota vegada que sols teníam dols que recordar y tristesas que sentir, digué que reservava son brindis pera días de major goig y que per lo tant sols li restava fer l' oferiment de sa persona pera 'l deslliurament del jou fatal que te sotmesa á Catalunya.

Lo senyor Bassegoda (don Bonaventura) digué que portant la representació de *La Il·lustració Catalana*, la portava del moviment artístich y literari, origen del regionalista. Aludint al senyor Domenech allí present y ab motiu de dit moviment artístich, expressá la certesa de que 'l fet de estar encarregat dit senyor del arreglo de las casas consistorials de Barcelona, faría que en ellas hi vegessim la nota predominant del gust de nostra terra y l' esperança de veurer baix lo enteixinat de la històrica Sala de Cent, reconstituhit lo célebre Consell Municipal que tantas glorias deixá en la nostra terra.

Don Enrich Diumaró, brindá per los catalanistas de Sabadell, manifestant la conveniencia d' aplegarse baix la bandera del «Centre Catalá» tots los que ab tal nom vulgan vanagloriarse.

Don Manel Folguera y Durán comensá per comentar favorablement lo expressat per lo senyor Diumaró; proposá als allí reunits una manifestació d' agraïment envers don Enrich d' Orozco per sa defensa en los corts de nostra llengua, conducta digne d' esser admirada per nosaltres tota vegada que 'l diputat per Arenys de Mar no es catalá; y per últim consignant que venía en representació de Lo CATALANISTA digué que li bastava brindar per lo «Centre Catalá» ja que aquest períodich podia considerarse com á veu del mateix.

En nom de la «Associació Catalanista d' excursions científicas, son president don Cèssar A. Torras, brindá per l' excursionisme de quals resultats se 'n deduhex l' importancia que te per nostra Pàtria, dedicá un recort ab aquest motiu á don Marián Aguiló á quí, digué, es precís regoneixer com lo primer dels excursionistas de Catalunya; y finalment ho feu per las ciutats de Vich y Sabadell que simbolisan lo foment moral y material respectivament que deu guiarnos en nostres treballs en favor de Catalunya.

Lo P. Calonge referintse á las alusions dirigidas á la institució per ell representada, recordá que sa missió de educar é instruir, equival á fer pàtria, ya que forma 'l cor dels deixebles á ella confiats y que de la joventut es de la que deu esperarse lo fruit tant desitjat per nostre convicció y conveniencia.

Acte seguit prengué la paraula don Anton Cirera, Vice-president del «Centre Catalá,» quí en nom del Consell brindá per la prompte reivindicació de Catalunya víctima escarnida y maltractada per nostres enemichs.

Don Enrich Durán ho feu manifestant lo desitj de veurer engrandir lo número de socis del Centre ab la majoria dels industrials d' aquesta ciutat pera formar un núcleo prou gran pera rebutjar compromisos y aspiracions que no sian los catalanistas y poguer tots á la una aixecar á la industriosa ciutat del marasme en que 's troba enfonsada.

Don Angel Guimerá, afegint sos elogis al sentiment patriótic en las Escuelas Pias, menciona los que 's mereixian molts altres professors que refugint imposicions han dedicat sos travalls á infiltrar l' amor patriótic á sos deixebles (aludint ab aixó directament al Sr. Parededa, professor de Sant Sadurní allí present); brindá en nom de *La Renaixensa* per la premsa catalanista, recomanantli grant activitat, ja que si nostra época no es verdadera de lluyta perque aquesta terminá l' any 1714, en cambi nos trobém encara en días de saqueix.

Lo Senyor Parededa representant del «Centre Catalá» de San Sadurní de Noya, anunciá 'ls avensos de nostra idea en aquella localitat portá la nova de la próxima publicació d' un periódich *La Comarca* escrit en catalá y brindá per la llibertat de la pátria que com en días de major ventura tingué.

En nom del «Centre Escolar Catalanista» de Barcelona, don Joan Freixa y Cos enviá una cordial abrassada á la joventut de Sabadell y aludint á lo dit per lo Sr. Alsina, digué que á pesar del dol de nostres cors, tota vegada que la Pátria no ha mort sinó que sols lo defalliment la te adormida, deviam brindar alt, pro molt alt, á fi de despertarla al ressó de nostres crits.

D. Manel Ribot y Serra, director de la *Revista de Sabadell*, mencionant son apassionament per la literatura catalana que ja desde sos primers anys lo llensáren al terreno regionalista, tributá un recort á nostre compatrici don Joseph Subirana y Vilá á qui reconegué com al mestre que l' iniciá en lo camp esmentat. Brindá per l' unió de tots los Catalanistas y assegurá dedicar tots sos esforços á la mateixa.

Al terminar lo Sr. Ribot, s' aixecá altre vegada lo Sr. Barsegoda pera fer constar la adhesió de don Gayetá Cornet y Más a aquella festa, á la que per assumptos urgents no havia pogut assistir.

Don Lluís Domenech y Montaner que havia sigut aludit anteriorment, prengué la paraula y després de fetas algunas consideracions

en pró de las ideas regionals, referintse á la restauració de las Casas Consistorials de Barcelona, assegurá que en ella no s' hi emplearían altres productes que 'ls del pays; desitjant que correlativament totas las manifestacions que allí han de tenir lloch fossin inspiradas ab lo criteri patriòtich que distingufa á nostres antepassats y remarcar sobre tot la conveniencia de que tots los estaments de la societat tinguessin allí sa llegítima y deguda representació.

Lo Sr. Vilarrubí comensá brindant per la literatura catalana; s' estengué en consideracions respecte los actuals partits d' Espanya mostrantse desenganyat dels mateixos, y fen al finalisar una protesta de catalanisme ab la que coroná son discurs.

En nom dels catalanistas de San Pol, don Lluís Claramunt portá sa felicitació al «Centre Catalá» y ab la noticia de que estant constituhintse en agrupació similar á ella, feu constar los desitjos patriòtichs de que están animats no desmentint ab aixó lo esperit que constantment ha tingut aquell poble respecte 'ls intereses de la pátria.

Don Francisco X. Tobella, director del *Art del Pagés* brindá per dos clases quals intereses vé á defensar aquesta publicació, y deitjá per ella la energía necessaria en las actuals circunstancias de pos-tració, pera poguer alcansar la major suma de benestar y repós.

Lo poch temps de que 's disposava donada l' hora de surtida del tren que devia portar á Barcelona als convidats, feu que 'l Canonge Collell no pogués estendres en lo resumen, que no consisti mes que en manifestar que sols ab aquella unió y comunitat de miras podrian fer la obra inmensa á la que 'ns obligan á dedicar nostres forsas, la gloria, honra y profit de la pátria catalana.

Al sortir lo tren que 'ns separava dels expedicionaris, un crit de ¡Viva Catalunya! unánim y entussiasta ressoná en l' espay finalisant tant digna com entussiasta festa; los recorts que d' ella nos quedan á tots sols los podrán borar las impresions que podrém rebre d' aquí un any en altre igual per la que fem vots pera que sia ab cel mes rialler per nostra pátria y ab sol mes esplendorós pera nostras ideas.

IV A I (1)

Jo tinch una galera
que fa de bon mirar.
De tants arreus guarnida
no 'n saben las edats:
li diuhen Catalunya,
y es reyna de la mar.

De socas pirenyecas
son fets los quatre pals;

(1) Poesía llegida en la vetllada inaugural del Centre Catalá de Sabadell lo día 3 de Mars últim.

de solis y banderas
las cordas y 'l velam;
y ab ceptres y coronas
las áncoras y 'ls claus.

Un jorn de maretjada,
mal vent se la emportá:
los mariners dormían
quan fou la baixa mar;
y en despertant veyerén
la nau entre penyals.

Lo flux de la marea
be 's diu que ha de tornar:
mes ja la nit s' acosta;
ja 'l cel es estelat;
y al lluny de la galera
hi ha 'l mar que no ve pas!

Patró que la governa
no dorm ni dormirá:
remayres que s' esperan
no 's cansan d' esperar:
y timoné y nostramo
sospiran capficats.

Si 'l cel los desampara
l' infern los aydará!
Ab llágrimas las donas,
los homes ab la sanch,
per sobra de las penyas
un mar aixecarán!

Mes diu que ha vist la lluna
d' un pal un gat d' mar!
Ja tornan las onadas!
Ja cruix lo costellam!
¡Enfora la galera!
¡Tots á la una!! ¡Va!!

ANGEL GUIMERÁ.

DISCURS

DEL PRESIDENT DEL CENTRE CATALÁ, DON ANTON DE P. CAPMANY

EN LA VETLLADA INAUGURAL DEL PRESENT CURS

DAMAS Y SENYORS:

Tot just fá un any que 'l *Centre Catalá* de Sabadell inaugurava sa missió devant del públich y á mi 'm sembla qu' era ahir mateix en care que vos dirigia la meva pobra paraula desde aquest mateix honrrósissim sitial en lo qual sols ha pogut conservarm' hi mon extraordinari amor á la Pátria.

Ahir me sembla qu' era quant vos parlava dels gravissims mals

que afectan al pays; ahir quan vos excitava ab aquell calorós entusiasme, propi del foch de la joventut, pera que os apleguessin al entorn d' aquesta institució tan noble que té per únich fi lo de retornar als vostres esperits la pau que os han furtat mans estranyas, refent alhora 'ls vostres malaguanyats interessos que s' han posat á la pública subasta com articles de fira en los mercats del extranger.

Y encara 'm penso més qu' era tot just ahir quan de tals cosas vos parlava, al fixarme en la circumstancia de que avuy sols vinch á recomanarvos una segona edició de lo que allavors vaig dirvos donchs á las miserias pintadas en aquell día, cal afegir 'hi més miserias encara pera que pesin en lo nostre ánimo com llosas de plom y os inclinín á possessionarvos de una veritat tan trista com es la de que Espanya se troba en la pendent de un abim en la qual es difícilíssim evitar una mortal cuyguda.

Y pera justificar 'ho n' hi ha prou ab detallar l' estat deplorable de las nostras fonts de riquesa, si be está ja en la conciencia vostra que no poden anar pitjor. En la part de Industria suficient es consignar aquí l' eco constant de las vostras orelles que sols senten parlar cada día de *quiebra, suspensions de pagos y paros de treball*; y en la part de agricultura podria reduhir únicament ma tasca en ressenyar los milers de fincas agrícolas qu' embargan sense interrupció 'ls governs per insolvencia en las quotas dels contribuyents, que no tenen ja ni una gota de sanch pera expremere en son cos atropellat.

Si, compatricis, lo que l' any passat déyam de la Industria, ab major cruesa ho podém repetir avuy de la Agricultura que alimenta ó, mellor dit, deuria alimentar á las 8/10 parts de la nació.

L' Agricultura, burlada de la manera mes cruel per los célebres economistas madrilenys, havia arribat á creurers que 'ls tractats lliurecambistas reportarian un amplíssim benestar, y s' equivocá de mitj á mitj.

Sorpresa en sa bona fé al trobarse afalagada per tots los partits que la consideravan duenya dels destins del pays fins al hipérbolich extrem de afirmar que Espanya per ella devia esser lo *seller* y l' *graner* de Europa, avuy se troba arruinada, abatuda y ferida de mort ab lo dol del caygut y la trista desesperació del enganyat. Veu en la actualitat sos mercats invadits pels blats y arrossos forasters que portan mes baix preu que 'ls propis; Veu estancat son negoci de vins pera 'ls quals tanta demanadissa se l' havia anunciat; Veu també la majoria de sos fruyts sotmesos á una horrorosa depreciació; y com si tot aixó no fos prou encara, veu finalment que 'ls alts poders de la nació pera acabarla de arruinar, consenten, podent y deventlas evitar, las falsificacions de sos productes naturals quedant d' aytal manera en un total desprestigi.

Y tal quadro de tristesas, que afecta al recapacitarlo, té per detalls característichs una crecscuda é insoportable contribució d' in-mobles, un abrumador impost de consums y un cost elevadíssim en los trasports que dificultant d' aquesta manera tota competencia ab los productes de la importació.

En los cereals per exemple, resulta per totes aquestas circumstan-cias son cultiu tan gravós que 'l guany pera l' agricultor es sumament difícil, havent de lluytar ab l' estranger. Pero al elevat cost de cultiu dou afegirsi també la dificultat de comunicacions, y ab aquesta difi-cultat, lo guany qu' hem senyalat com á difícil es ja completament imposible.

Consequència de tal gavell de mals es que las nostras terras rús-ticas cada día 's veuhen mes despreciadas y disminuïdas en son valor estimantse molt mes los homes de negoci emplear sos capitals en lo paper del Estat, marcat ab uns crescuts rendiments qual importancia depén per desgracia del deute que li vant regalant á Espanya ab continuas disbauxas sos desacertats administradors.

Pero á qualsevol se li ocorre prénguntar, y ¿per qué no s' ha de verificar una patriótica reacció en l' ánimo dels que dirigeixen la cosa pública, en lo sentit de fer titánichs esforssos pera salvar á la Agricul-tura, si tan atropellada esta? ¿es que ja no té remey sa gravíssima malaltía que comensa ab son últim badall á trucar á las portas de la mort?

Los mals de la Agricultura ja 'n tenen de remey, compatricis, com també los de la Industria, pero 'ls que deurian aplicarlo tenen massa feyna ab la interminable pantomina que sostenen ab las oposicions que demá 'ls han de sustituir.

Pera restaurar la Agricultura deuria comensarse per donar una efícas protecció á tots sos productes, ab l' objecte de posarlos en con-dicions de competencia ab los del estranger; deurian iniciarse y soste-nirse salvadors Banchs de Crédit territorial y agrícola que concedis-sin la deguda importancia y las convenientes garantías als capitals empleats en la obtenció dels fruyts de la terra y elaboració directa de las primeras materias; deurian reglamentarse en los tipos mes modichs posibles los transports per l' interior y facilitarse la obertura de vias de comunicació de gran utilitat, dictantse oportunas lleys d' expropia-ció que no s' hi oposessin; deurian rebaixarse las insoportables con-tribucions que sobre l' agricultor pesan, nivellant en los pressupostos de Hisenda aquesta necessaria disminució ab la justa supressió de gastos de personal inútil en las Oficinas y l' establiment de radicals estalvis en molts serveys dolents que cada dia anatematiza la opinió del pays; deurian rebaixarse y reformarse en grau notable los impos-

tos de consum que actualment sols serveixen pera escanyar als de bona fé y fomentar lo frau y 'l contrabando entre 'ls que de totas pasadas volen fer negoci en certs articles; deurian combatres coratjosament totas las falsificacions de productes naturals, falsificacions tan corrents avuy en aquest pays ahont fins las ideas mes arreladas se falsifican y adulteran en cambi de miserables honors y gratificacions; y deurian en una paraula, regularisarse de tal manera los serveys públichs, obrintse sens reserva los brassos á un criteri francament amich del productor laboriós é inteligent porque d' aytal manera trobés per tots istils lo poble facilitats y atractius pera dedicar sa febrosa activitat al avens y al treball, ben diferenment de lo que succeheix en los moments actuals, en que no mes se troban obstacles y s' oviran orisons foscas cada vegada que algun benefactor se remou pera ressucitar un ram de producció mort ó crearne algun altre de nou, imaginat per son cervell ó descubert á cópia de fadigosas investigacions.

Bé es prou clar que totas aquestas y altres midas salvadoras s' imposan per la seva evident excelencia; bé prou es notori que cada dia las hi senyalan als Guberns las mil y una Societats y entitats diverses que s' han ocupat y continuan ocupantse sense descans de qüestió tan vital y tan séria. Pero aixó no es suficient estimul encara pera que las posin ó intentin sisquera posarlas en práctica los desvetllats Pares de la Pátria espanyola.

No es aixó, no, honorables compatricis; es que als nostres polítichs los cega constantment lo fum de las ridículas guerrillas que com á jochs de noys, s' empenyan los uns ab los altres, pretenent aixís fer veurer al poble que no s' entenen de feyna. Figureuvos per un moment aquells simulacres de batallas entre moros y cristians que s' fan encara en algunas poblacions en certas festivitats. Los que volen divertirse se divideixen en moros y cristians, y los uns pujan en un castell improvisat en mitj de la plassa y los altres se quedan á peu plá pera atacarlo. Fet lo conveni de la lluyta entre 'ls de dalt y 'ls de baix, si la festa dura dos días, lo primer día ocupan la fortalesa 'ls cristians que á última hora 's deixan vencer pels moros y l' endemà queda á cárrech d' aquestos que derrerament se deixan guanyar per los cristians. Pera acabar de caracterisar la festa n' hi han que un any fan de moros, y de cristians altre y fins s' en contan de mes impacients que durant lo transcurs de una diada mateixa mudan de trajo y ab ell de naturalesa aparent.

Tal es, donchs, lo joch de la política mesquina y despreciable que 's fá avuy á Espanya. Nostres *eminentes* polítichs, per pura diversió ó per lo que sigui 's divideixen també en moros y cristians y ocupan la fortalesa del Poder per torns y s' atacan ab energia pera disputarsel

ab un calor que té tant d' encarnissat, com de veridichs los trajos que usan pera justificarlo.

Lo que tothom se diu de boca en boca, com un axioma y molts cridant ben alt ab lo tò de la desesperació, es realment un ruido inatvertit pero los que altra feyna tenen en veurer quin es lo diputat novell de la colla que mes despunta per sas brillants dots oratorias, ó be quin será lo reverenciat oracle que 's fagi notar per sa entremaliada trassa en la confecció de fórmulas acomodaticias prou sùtils pera juntar *decorosament* en un sol partit ó grupo als que sempre han manifestat professar principis ó ideas diferents y fins antitéticas si convé.

Aixís darrerament hem vist crearse una associació de protesta á Madrid ab lo nom de *Lliga Agraria* y podém preguntarnos á horas d' ara los resultats que ha obtingut ben segurs de que han sigut la mes completa nulitat. Va crearse ab molt soroll, se va popularisar tot seguit per enclourer una idea llohabilissima, va provar de seguir la vía mes recta á fi de imposar sas radicals conclusions que 's deduhian de sa desconsoladora informació, verdader eco del pays, y quan va esser arribada l' hora de passar á la execució de fets, los mateixos de sempre, uns quants polítichs de qualsevol partit se n' apoderaren, comensaren per retardar la redacció sintética de las queixas recullidas en sas lluminosas sessions, seguiren extrafent las necessitats representadas per aquellas queixas y acabarán per fer dormir á unas y altres lo sonni dels sigles, després d' haver fingit un xich de puritanisme votant á favor de alguna proposició aparentment proteccionista, s' enten ab lo permis de sos gefes respectius y en la seguritat de que no han de considerar aquestos sa conducta com á desobediencia de ordres superiors.

Resulta, donchs, que essent la obra de la *Lliga Agraria* de Madrid, malmesa tot just en sos mateixos fonaments, se fa del tot impossible sa poderosa acció, en la qual hi perden cada día mes sa confiança los elements agrícolas convensuts una vegada mes del perill que corre la fruyta sana y bona per naturalesa, si se la fa naixer en lloch tan insoluble com es lo foco de las rastreras miasmas políticas que 'ns fan respirar per forsa.

Pero fins prescindint de la *Lliga Agraria* de Madrid, hi ha á Barcelona una Associació molt respectable per sa antigüetat, bon zel y regoneguda intel·ligència qu' es l' *Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro*, y precisament fa poch dies acaba de enviar al President del Consell de Ministres una Exposició autorisada ab 18000 firmas; la qual prenent peu de l' actual crísis, demana al Govern que presenti ab urgència á las Corts la revisió de las lleys arancelarias vigents, pera que s' imposin nous y majors drets á certs productes no compresos en los con

venis últimament verificats; sense perjudici de acordar la denuncia de aquells tractats comercials sino hi haguessin termes hábils pera anular sos efectes antes del any 1892.

Aquesta Exposició del *Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro* fora sens dupte en altres payssos mes práctichs estudiada ab detenció y fondament reflexionada, y mes fundantse com se funda en datos de gran precisió y en la textual informació de 211 pobles de diferentas comarcas de Catalunya, però á Espanya haurá de contentarse ab esser arraconada en una paperera de qualsevol ministeri, aplasantse indefinidament sa tramitació y ab ella los remeys que segons la regió nostra deurian adoptarse pera 'l bé y prosperitat de la nació Espanyola.

D' aixó se 'n deduheix lo trist pervenir que li está reservat á la pobra Agricultura. Prou castigada estaba já per la Naturalesa ab plagas tan temibles y assoladoras com son las inundacions, los terratrémols, la llagosta, la filoxera y un sens fi d' enfermetats, no mes li faltavan ja pera acabarla de precipitar á la mes espantosa ruina las plagas mes horrorosas encara del descuyt y la indeferencia per part dels que la deurian protegir. En lloch de combatre als enemichs naturals dels elements agrícolas, no sembla sinó que s' hagin fet sos solidaris pera consumir una fatal obra de destrucció; y per tal motiu á sa maléfica influencia 's deu que actualment la primera font de riquesa d' Espanya se senti gayre bé aixuta de son esencial liquit de vida, lo cual troban á faltar tots los demás rams de la producció que de son aliment directe necesitan pera desanrotllarse.

Tal es, donchs, lo trist estat en que 's troba la nostra Agricultura ben semblant per cert al que arrastra l' abatuda Industria.

Ara bé; ¿devém nosaltres creuharnos de brassos devant de tanta miseria com nos han llesat al demunt los desacerts dels actuals partits polítichs? Sens dupte que no, puig volém salvarnos encara del naufragi qu' enfonsa las nostras débils naus.

La lluyta per la existencia que sempre hem sostingut los catalans ab llohable esforços, devém estremarla ara mes que may, y l' instint de conservació deu animarnos á empenyarla ab verdader heroisme, perque del éxit d' ella 'n depén tot lo nostre pervenir.

Es necessari pera tal objecte que avansem la organisació del exércit del pays al únich fi de posarlo en condicions de batallar ab los exércits de mercaders que han invadit lo temple de la Pátria. Es precis que reunim de una vegada en un sol, potent y desesperat esforços, los aislats esforços de cada un dels perjudicats. Reunits d' aytal manera tots los petits sospirs dels que maleheixen las fatals gestions dels nostres administradors en un sol irresistible ciclón impregnat de las queixas y 'l malestar generals, tal vegada podrém arrancar per sempre

mes dels alts llocs en que 's troban desvergonyidament fen equilibris y jochs de mans 'ls fatals homes causadors de las nostras desgracias, verdaders xerraires que per sa facilitat d' expressió fan veure que lo blanch es negra y lo negra blanch, causant d' aquesta manera la horrible crissis qu' en l' actualitat atravessa la nació, al mateix temps que únicament s' anomenan los uns als altres bons patriotas y benemérits espanyols.

D' aquí se 'ns deduheix, en conseqüència, la obra del *Centre Català de Sabadell*, igual en un tot á la de las demás associacions catalanistas. Aquest Centre aspira á reunir en un sol crit la opinió de Sabadell, pera que juntada á los de las demás poblacions que 's vullgan fer sentir expressi ben alt lo que pensa y lo que evidentment necessita Catalunya.

Pero sobre 'l particular devem distingir dos objectius ben concrets de la nostra Associació. L' un d' ells, com hem indicat, se limita á ferse eco de la opinió general, y l' altre, bon xich mes transcendental, s' extén ja á encaminar la esmentada opinió per las vías mes convenients, fentse càrrech de que avuy per desgracia se troba molt desnaturalisada ab motiu de influencias estranyas.

Responent al primer objecte, no més ha fet lo *Centre* que mirar y escoltar entorn seu pera veure caras de dol y sentir amargas queixas, reveladoras sempre del malestar públich. Atenent al segon, ha hagut d' enfondir en major grau sas observacions pera adquirir la sensible certesa de que están massa olvidats los íntims y patriótics sentiments de amor á Catalunya en los cors vostres, cuberts per una gelada capa de indiferentisme.

Lo *Centre Català* deu relacionar, donchs, los dos obgectius en un sol y d' ells n' ha de treurer la conseqüència següent que salta á la vista. Mentres lo poble català no 's revifí de son ensopiment anti-patriótic, no podrá veurer remediats sos mals, donchs l' acabament d' aquestos sols pot confiarse al poderós alé del esperit regional tan contradictori com destructor de la mania centralisadora que tant desgavelladament administra en la actualitat á la nació Espanyola.

Conclusió tan clara determina del tot las nobles aspiracions del *Centre*. Segons aquestas no sols devem defensar los interessos materials sinó los morals també: no sols devem buscar la prosperitat de la Industria, la Agricultura y 'l Comerç sinó també 'ls de la llegendació propia, la llengua propia y tot lo que te característich la propia Regió: es á dir, segons tals aspiracions devem ser catalanistas ó mellor dit, bons catalans.

Per tal camí, si algun dia s' arribessin á completar los nostres ideals, sense necessitat de separarnos d' Espanya, podriam adminis-

trarnos los nostres interessos, fomentar y proteger las nostras fonts de riqueza que no per tal motiu perdrian los actuals mercats espanyols, regular las nostras lleys al compás de nostras costums, caracter y avansaments de la época, y finalmente autorisar com á oficial á casa nostra la expressiva llengua que 'ns ha capigut en sort, contribuhint á son major floreixement per tots los istils imaginables. Tanta felicitat en mitj de una consideració y simpatía entranyables á las demés provincias, allavors espontáneament germanas, y de respecte incomparable al núcleo Estat, al qual del mellor gust contribuhiriam á sostindre en dias de pau ab una part dels fruyts de nostre treball y en dias de guerra ab tota la sanch de nostras venas.

Tal es en concret lo programa del Catalanisme, dintre del qual se troba la salvació del pays. En virtut d' ell podrian unir-se tots los elements actius de la nació ab llassos molt mes dolsos y estrets que 'ls existents fins ara. Com no demana privilegis pera cap regió especialment, aquest sistema ha de ser per un igual simpátich á tots los organismes que constituheixen la Espanya y en ell hi han de veurer de la mateixa manera un saludable avens tots los bons patriotas, desde 'l Cantábrich als límits de Gibraltar.

Per aixó aquest *Centre* 'l professa ab verdadera fé y per aixó treballa com lo qui més pera sa realisació, intentant comensar per Catalunya una unió que desde ella ha de propagarse á tot arreu.

No mes queda ja 'l dupte de si serem afortunats en la missió comensada. ¡Tan debó!

¡Tan debó que 'l poble s' acostumi á mirar las ideas que pregoném com las més sanas y á veurer en sos defensors verdaders apòstols que 's deixan guiar per altre fi que 'l seu interés propi!

¡Tan debó que no escolti pera res als que son rémora del benestar general posantse al servey de egoistas partits polítichs, enemichs encarnisats nostres!

¡Tan debó que sábiga comprendrernos tal com som, ab tot y sentirnos motejar sovint de republicants rojos ó carlins absolutistas per aquells que prou pena tenen ja ab la defensa de las propias debilitats.

Nosaltres mentrestant farem la nostra via serens y convensuts.

PROU.

NOVAS

Fa ja alguns dias qu' está malalt de bastant caidada nostre estimadíssim amic, lo Director d' aquest setmanari don Anton de P. Capmany.

Sentim ab tot lo cor veurens privats de sos travalls y de son entusiasme, y fem vots pera son prompte y complet restabliment.

Lo passat divendres morí en aquesta ciutat nostre respectable amich don Francisco Roca y Juanico que venia ja sufrint desde molt temps la terrible malaltia que l'ha portat al sepulcre.

Rebi sa desconsolada família l'expressió de nostre sentiment devant d'una pèrdua tan irreparable.

Continua encara segons nostras noticias la *huelga* en Tarrasa puig si be es cert que la major part dels obres desitjan tornar á las fàbricas los amos d'aquestas no volen atmetrels per are escusantse ab la poca feyna qu'avuy día tenen.

Sentim de debó que no s'haigi trobat una forma d'arreglo y segueixin perjudicantse fabricants y obrers en la vehina ciutat.

En la professó del *Vau-Crucis* que tindrà lloch lo próxim diumenge en la parroquial Iglesia de la Puríssima Concepció, portará 'l pendó principal nostre estimat amich y entusiasta catalanista don Anton Cirera y Campdepadrós, qui, trencant la rutina constantment seguida, redactará las invitacions en la llengua que 'ns es propia, excluida fins avuy pels mateixos fills de Catalunya de tots los actes que pугan tenir quelcom de públichs.

Aplaudim fortament á nostre amich don Anton Cirera per son modo d'obrar y no dubtem que, donadas las molts simpatías ab que conta, 's veurá dignament acompanyat.

Lo dia 16 del corent mes 's veurá en judici oral y públich la causa seguida contra nostre humil setmanari per lo Judge de primera instancia d'aquesta ciutat.

Donarém compte á nostres llegidors de la sentència que 's dicti al fallar la nostra causa.

Aquesta nit en lo Teatro Principal tindrà lloch la primera representació en aquesta ciutat de la immortal ópera de Meyerbeer "*Gli Hugonotti*," pera la qual la empresa no ha reparat cap sacrifici.

No dubtem que son bon desitj 's veurá correspost ab un ple compliment.

A causa del molt original que va en aquest número nos vejem precisats á treure la "*Secció Política*" que com de costum publicarém en los próxims números.

SECCIÓ RELIGIOSA

PARROQUIA DE LA PURÍSSIMA CONCEPCIÓ

La congregació del Sant Cristó de la Bona Mort, practicarà aquesta tarde á las quatre los piadosos exercicis del Via-Crucis, ostentant la secció de portants la *Imatge del Crucificat* y cantant la *Escolania*, á cada estació, composicions degudas al Mestre Don Miquel Ferrer, Pbre.

Fará 'l sermó cuaresmal lo Rvmt. Salvador Vidal, acabantse la funció ab l'adoració del Sant *Imatge*.

S'espera de tots los congregants l'assistencia á tan solemnes actes.

BANCH DE SABADELL

Aquesta societat procedirá al pago del dividendo de beneficis de sis pessetas per acció, acordat en la Junta general celebrada lo dia 19 dels corrents, en los dias feyners compresos desde 'l 27 del actual Febrer al 19 del próxim Mars abdos inclousos, de 9 á 12 del matí.

Trauscórrerit dit plasso, quedaria tan sols destinats pera l'esmentat pago, los dimars no festius de cada setmana, de 10 á 12 del matí.

Los senyors accionistas que feren lo deposit en Secretaria d'aquesta societat pera concórrer á la mentada Junta general, podrán passar á recullir sas accions en los dias y horas consignats, mitjantsant la presentació del corresponent resguart.

Sabadell 21 de Febrer de 1888.—*L'Administrador, Pere Blanch y Font.*